

**Оқытушы қызметінде педагогикалық
қәблиет.**

Педагогикалық басқару шеберлігі

**Озіндік жұміс
Даулетмуратова Э**

2016

Жоспары:

1. Педагогикалық қәблетке педагогикалық-психологиялық характеристика.
Педагогикалық қәблеттің негізгі түрлері
2. «Педагогикалық басқару» түсінігінің маңызы.
Басқару қызметі
3. Оқытушы тарапынан ұйымдастырылатын педагогикалық басқарудың маңызды тараптары.

Тірек ұғымдар:

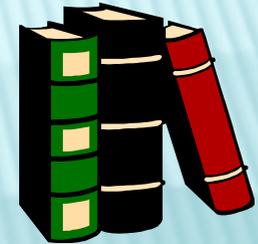
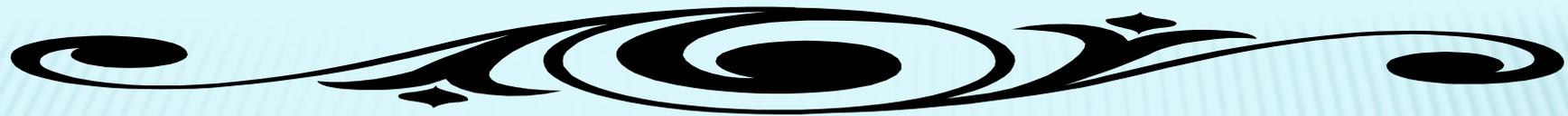
Перцептив қабилет, дидактикалық, конструктивтік, коммуникативтік, аңдау (түсіну), талант және ақылдылық қабилеттері.

Табысты істеу үшін әр бір мұғаллім педагогикалық шеберлікке ие болуы зәрүр. Педагогикалық шеберлік иесі өз еңбектің сарыптап үлкен нәтижеге еріседі. Дөретушілік оның бәрлық жәрдемшісі болады.

Педагогикалық шеберліктің ең маңызды элементтерінің бірі-бұл педагогикалық іс-әрекетке болған қәбилеттілік болып есептеледі. Қәбилет барлық адамдарда да болып, ол барлығымызда болмайды: биреуде жоғары, біреуде орта және біреуде төмен дәрежеде болуы мүмкін. Тек ғана ақыды зайыл адамдарда қәбилетті ұшырата алмаймыз.

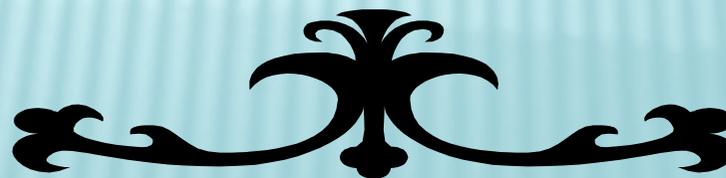
Мектеп оқытушысының негізгі қызметі адамды қалыптастыруға қаратылған.

Қәбілеттілік қызмет процесінде пайда болады және дамайды, қәбілеттілікті дамыту үшін зиректілік, ақылдылық, талант, немесе адам нерв системасында анатомомиялық-физиологиялық сипаттар болуы да зәрүр. Оқытушының айырым психикалық процестері онда тұлғаға тән сипаттардың сондай комплексін құрайды, мұны педагогикалық қәбилет деп атауға болады. Ең маңыздысы жетекші қәбилеттілікке таңдап алудан ибарат болып, оларсіз мұғаллім өз ісінің шебері бола алмайды. Мұғаллімнің кәсіптік жұмысының табысты болуы педагогикалық уқыптылықтарға байланысты. Педагогикалық қәбилет мұғаллімшілік тарауда табысты істеу үшін негіз болып табылады.

Қәбилет - тұлғаның белгілі бір қызмет барысындағы зиректілігі және оның өз жұмысын табысты орынлауындағы субъектив шарт-шараяттарды сипаттаушы жеке психикалық қәсиеті болып есептеледі.

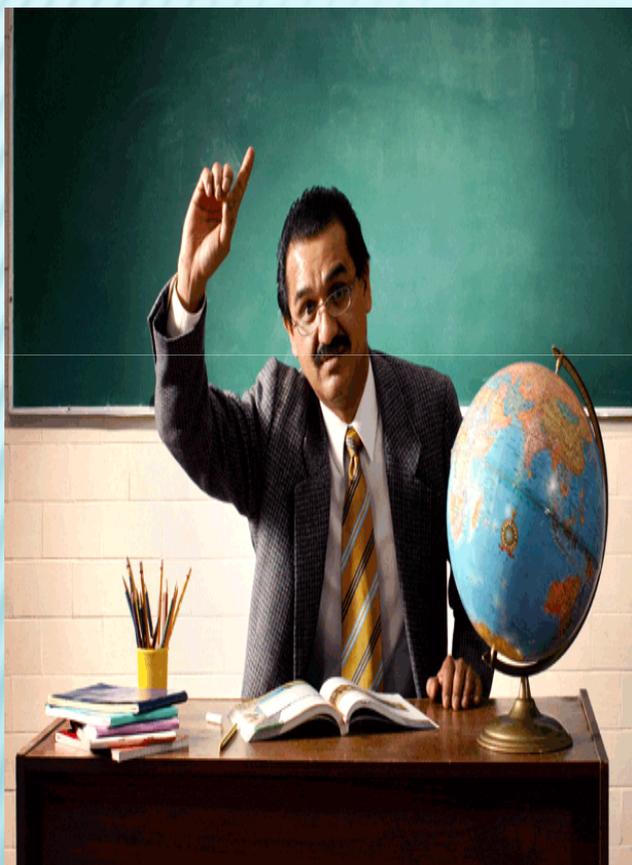
Білу қәбілеті -бұл пәннің тиісті бір тарауларына тән (математика, физика, биология, әдебиет ж.т.б) қәбилет болып табылады. Мұндай қәбилетке ие болған мұғаллім пәнді оқу курсы менен шекленбей, бір қанша кең және тереңірек үйренеді, өз пәні тарауындағы өзгерістерді барлық уақыт бақылап барады, зерттеулер жүргізеді.

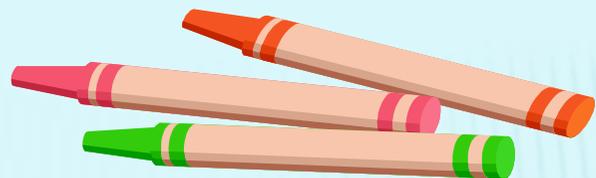
Бақлаушылық қәбилеті- оқушының, тәрбиеленушінің ішкі дүниесіне кіре алу қәбилеті, оқушы жеккелігін және оның уаытшалық рухи жағдайын өте жақсы түсіне білуі менен байланысты болады. Мұндай мұғаллім оқушының психологиясындағы көзге ілінбейтін өзгерістерді тез байқайды. Оқушылар мұндай мұғаллімдерді тез байқайды. Оқушылар мұндай мұғаллімдер туралы «Оқушының қапа болғандығын, немесе сабақ дайындамағандығын көзінен біледі, қаралмай тұрғанға ұсайды, бірер беттік затты көріп тұрады»- дейді.

Сөйлеу қәбилеті- сөз жәрдемінде, сондай-ақ қарым-қатнас құрамында өз пікірін және сезімдерін анық және айқын тәриплеу қәбилеті. Бұл оқытушылық кәсібі үшін өте зәрүр.

Мұғаллімнің баян етуі оқушылардың пікірін және назарын максимал дәрежеде активлестіруге қаратылған: мұғаллім оқушылар алдына сұрақтар қойып, оларды әсте ақырын туры жауап беруге үйретеді, оқушылардың зейінін күшейтеді және пікірін тереңдестіреді.

Мұғаллімнің сөзі анық, жанды образды, мәнісі жағына айқын, мәнілі болуы шәрт. Бір түрдегі өзін, зеріктіретін сөз тезде оқушыларды шаршатады, оларды жалқау қылып қояды. Айырым мұғаллімдер тез сөйлейтін, ал басқалары әстен асықпай сөйлейтін болады. Бірақ оқушылардың өзлестіруі үшін орташа, жанды сөз жақсы нәтиже беруін естен шығармау керек.

Асығыстық пенен сөйлеу сабақты өзлестіруге кесент береді және балаларды тез шаршатып қояды. Хәдден тысқары асықпай әсте сөйлеу зерігушілік алып келеді
Хәдден тысқары кескін және бақырып сөйлеу оқушыларға кері тәсір етеді. Мұғаллімнің әлсіз қауазы жаман естіледі. Көбінесе бір неше рет қайталанатын бір қилы сөз және әрекеттер адамның ашуына тиеді.

Абырой арттыра алу қәбилеті. Оқушыларға турудан туру эмоционал ерікті тәсір көрсету және сол негізде абыройға ерісе алу. Абырой тек сол негізде емес, бәлкі мұғаллімнің өз пәнін жақсы білуі, мехрибандығы, мулайымдылығы ж.т.б негізде де еріседі. Бұл қәбилет мұғаллімнің жеке сипаттарының бүтін бір жиындысы, сондай-ақ оның ерк сипаттарына (шыдамдылығы, талапшандығы ж.т.б.) да байланысты болады. Сондай-ақ оқушыларға тәлім-тәрбие беру уазыйпасын сезуге, өзінің ақ екендігіне ісенуге, бұл ісенімді оқушыларға жеткізе алу жағдайларына да байланысты.

Оқушыларға қопалдық қилмайтын, қорықпайтын, туры талап қоя алатын мұғаллімді оқушылар өте хұрмет етеді, мұғаллімнің босаңдығын, еріксіздігін жақтырмайды.

Туры қарым-қатнас жасай алу
қәбилеті- балаларға жақынласа алу,
олар менен педагогикалық жақтан
өте нәтижелі өз-ара мүнәсибеттер
орната алу қәбилеті.

Келешекті көре білу қәбилеті- Өз іс-әрекеттерінің ақыбетін көре білу оқушының келешекте қандай адам болуын көз алдына келтіре алу, тәрбиеленушіде қандай қәсиеттердің барлығын алдынан айта білу қәбилеті педагогикалық оптимизмге, тәрбиенің күшіне байланысты.

Зейінді жәмдеп алу қәбилеті- мұғаллім үшін зейіннің барлық қәсиеттері- күші, көшушендігі, қабыл ете алуы менен тәриппенеді. Зейінді бір уақытта жәмдей алу қәбилеті мұғаллім үшін айрықша маңызға ие. Қәбилетті, тәжіреибелі мұғаллім сабақты баян ету мазмұнын және түрлерін, өз пікірін(немесе оқушының пікірін) зейін пенен бақтайды. Тәжірибесіз мұғаллім көбінесе сабақты баян етуге беріліп кетіп, оқушыларды итибардан шетте қалдырады, бақламай қояды.

Ең маңыздысы біз үшін жеке қәбилеттілікті таңдап алудан ибарат болып, оларсыз мұғаллім өз ісінің шебері бола алмайды. Егерде барлық жетекші қәбилеттіліктерді бірлестіруші ең басты, негізгі қәбилеттілік туралыда сөз етсек- бұл әлбетте тұлға сипатында қалыптасқан, өсіп баратырған адамға-объектке болған сезімталлық болып есептеледі

Жетекші қаблеттілік:

empatiya

pertseptiv

. Эмпатия-басқа
адамдардың
психикалық
жағдайларын
түсіну және
олардың дәртін
бөлісе алу
қабилеты
болып
есептеледі.

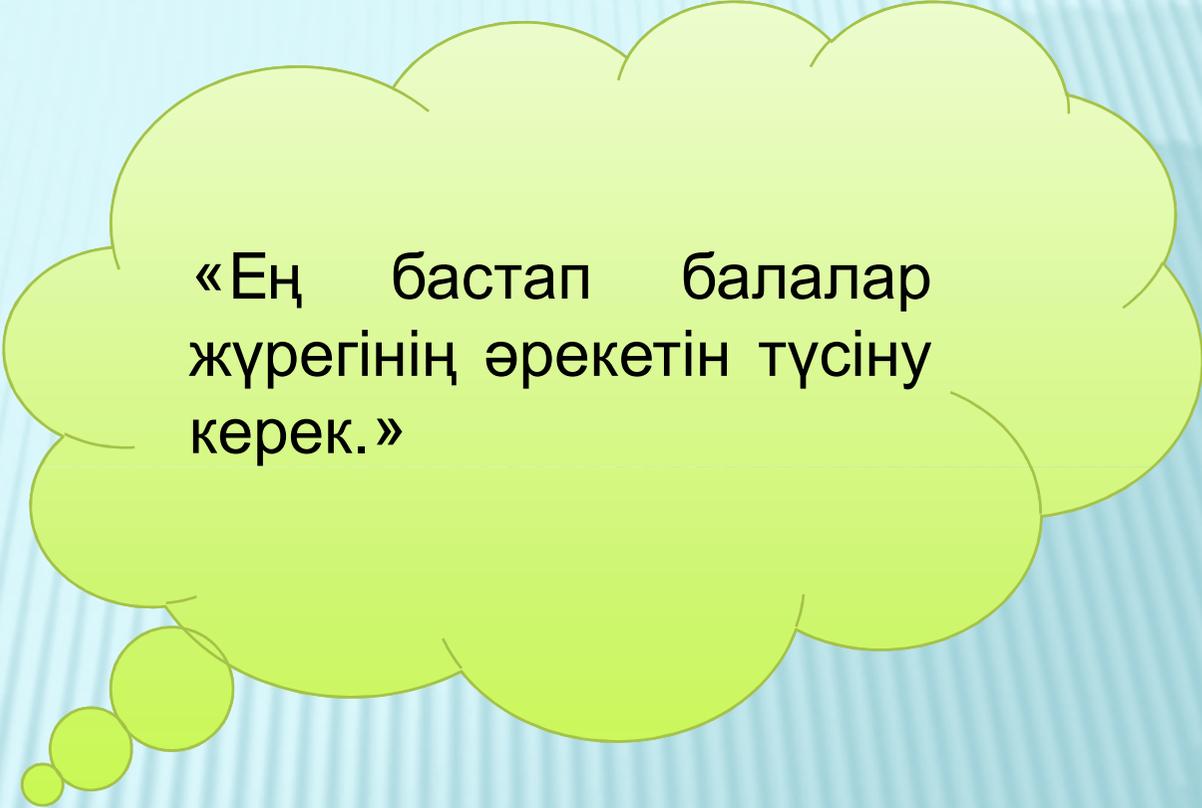
Перцептив қабілеті-

түсіну процесінің негізгі түзілісі, бұл түсіну, сезу объектерін біліп алу және оны есте сақтау образдары менен салыстырудан ибарат болады.

Педагог үшін ең маңызды нәрсе -бұл тек ғана бар нәрселерді анализдеу немесе алдын ала болжау менен шеклену емес, ал эмпатия-яғни мұғаллім өзін оқушының орнына тура алу қабилеті, оның позициясында, пікірінде тура алу, оның қызығушылықтарын, көз қарастарын, қуаныш және қайғысын бөлісе алу мүмкіншілігі.

«Ең бастап балалар
жүрегінің әрекетін түсіну
керек.»

Сухомлински.В.А.нің
пікірінше:

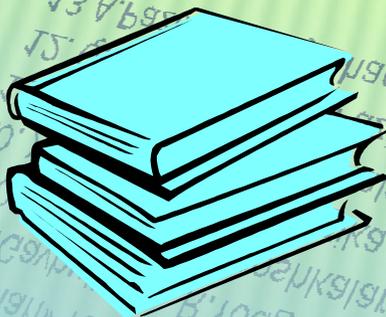
Президентіміз И.А.Каримов қоғам дамуында
негізгі маңызын осындай тәріптейді:

«Ертеңгі күніміз, тұрмысымыз,
пәрауандығы, ертеңгі
ығбалымыз бәрше жақсы
ниеттеріміздің әмелге
асырылуында бірінші кезекте
біздің орнымызға келе жатырған
жас ұрпағымызды әр тараптама
жетік адамдар етіп тәрбиелеуге
камалға келтіруіне турыдан туры
байланысты»

PAYDALANGAN ADEBIYATLAR

1. I.A. Karimov Yuksak ma`naviyat- engilmas kuch. Toshkent 2008 y.
2. Barkamol avlod- O'zbekiston taraqqiyotining poydevori. T-1997 y
3. Kadrlar tayyorlashning milliy dasturi. Toshkent-1997 y
4. Ozbekiston Respubliqasi " Ta`lim xaqidagi qonuni". T-1997 y
5. Rubinskiy.V. Tarbiyaviy ish metodikasi. T-1991y
6. R.J. Ishmuhamedov «Innovatsion texnologiya yordamida ta`lim samaradorligini oshirish yollari» Toshkent 2004 y
7. U. Tolipov, M.Usmonboeva «Pedagogik texnologiyaning tadbqiqiy asoslari» Toshkent 2006
8. N.Gaybullaev., R.Yodgorov., R.Mamatkulova. Pedagogika T- 2005
9. O.Xasanbeva va boshkalar Oila pedagogikasi T 2007 y
10. X.Ibragimov Pedagogika T 2007 y
11. U.Askarova va boshkalar Pedagogika T 2008 y
12. Q.Qosnazarov., A.Pazilov., A.Tilegenov Pedagogika «Bilim» NOqis 2009
- 13.A.Pazilov Tarbiya haqqinda oylar «Bilim» NOqis 2009 j

ITIBARIN'IZ USHIN RAXMET !